

Sygn. akt I C 713/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2016 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Maciej Plaskacz

Protokolant sekretarz sądowy Karolina Komorowska

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2016 r. w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **spółki akcyjnej we W.**

przeciwko **W. K.**

o zapłatę

I. uznaje zgodny wniosek dłużniczki E. K., pozwanego W. K. i J. C. zgłoszony w postępowaniu o podział majątku wspólnego W. K. i J. K. oraz o dział spadku po J. K. toczącym się przed Sądem Rejonowym w Grudziądzu w sprawie I Ns 735/12, który prowadził do nabycia na skutek postanowienia z dnia 1 sierpnia 2012 r. wydanego w tej sprawie przez W. K. w całości lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość o numerze 48, położonego w budynku nr (...) przy ul. (...) w G., dla którego Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), wraz z udziałem wynoszącym (...) w nieruchomości wspólnej, stanowiącej prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), za bezskuteczny w zakresie udziału wynoszącego 1/6 (jedna szоста) we współwłasności opisanego lokalu wraz z prawami związanymi wobec powodowej (...) spółki akcyjnej we W., której przysługuje wobec dłużniczki E. K. wierzytelność stwierdzona nakazem zapłaty wydanym dnia 5 października 2012 r. w elektronicznym postępowaniu upominawczym w sprawie VI Nc-e (...) przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie, zaopatrzoną w klauzulę wykonalności postanowieniem referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 26 listopada 2012 r., obejmująca: kwotę 9.033,86 zł, w tym kwotę 7.603,66 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 listopada 2010 r. do dnia zapłaty i kwotę 1.430,23 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1.313 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. nie obciąża pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony powodowej;

III. przyznaje radcy prawnemu D. S. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Grudziądzu kwotę 2.400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Sygn. akt I C 713/16

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko W. K. powodowa (...) spółka akcyjna we W. domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda czynności prawnej podziału majątku wspólnego W. K.

i J. K. oraz działu spadku po J. K. zawartej przed Sądem Rejonowym w Grudziądzu w sprawie I Ns 732/12 pomiędzy E. K. a W. K. dnia 1 sierpnia 2012 r., dotyczącej 1/6 udziału we własności nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny położony w G. przy

ul. (...), objęty księgą wieczystą (...), w zakresie wierzytelności przysługującej powodowi wobec E. K. stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w postępowaniu upominawczym dnia 5 października 2012 r. w sprawie VI Nc-e (...) co do kwoty 9.033,86 zł, w tym kwoty 7.603,63 zł z odsetkami ustawowymi od dnia

22 listopada 2010 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 1.430,23 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. Strona powodowa wyjaśniła,

że jest wierzycielem E. K. na podstawie dokonanej dnia 22 listopada 2010 r. cesji wierzytelności z umowy kredytu gotówkowego zawartej przez dłużniczkę dnia

22 września 2008 r. z (...) Bank SA. Stwierdziła, że uzyskała przeciwko dłużniczce tytuł wykonawczy w postaci opisanego wyżej nakazu zapłaty. Uzyskała od komornika w trybie

art. 760¹ k.p.c. informację o bezskuteczności innej egzekucji wobec dłużniczki, a dnia

10 lipca 2013 r. wystąpiła do Sądu Rejonowego w Grudziądzu o nakazanie dłużniczce wyjawienia majątku. Wskazała, że w złożonym wykazie majątku dłużniczka nie podała majątku, z którego można by prowadzić skutecznie egzekucję. Dodała, że dnia

25 października 2013 r. wystąpiła o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużniczce, przy czym postępowanie to jest skuteczne w niewielkim stopniu. W dalszej kolejności podniosła, że dłużniczce przysługiwał udział wynoszący 1/6 we własności lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w G. przy ul. (...). W toku postępowania działowego dłużniczka dokonała nieodpłatnego działu spadku w ten sposób, że udział ten przeniosła na ojca W. K.. Strona powodowa omówiła również przesłanki skargi pauliańskiej, które – w jej ocenie – zostały spełnione.

Postanowieniem z dnia 24 marca 2016 r. Sąd udzielił zabezpieczenia przez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania prawami i roszczeniami osób trzecich spornego prawa odrębnej własności lokalu do wysokości 1/6 udziału we współwłasności.

Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd ustanowił dla pozwanego radcę prawnego z urzędu.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Podniósł, że dłużniczka nie jest niewypłacalna, nie ma związku przyczynowego między działaniem dłużniczki a powstaniem czy powiększeniem stanu jej niewypłacalności oraz nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu zwyczajnym.

Sąd ustalił, co następuje:

E. K. zaciągała pożyczki od 1998 r. od różnych podmiotów w różnych kwotach. Zaprzestała ich spłacania jeszcze za życia matki, która zmarła 15 lutego 2012 r. Przed tą datą przeciwko E. K. zostały wydane tytuły wykonawcze, na podstawie których prowadzone były postępowania egzekucyjne. Jedno z nich zostało zakończone postanowieniem z dnia 4 grudnia 2010 r. o umorzeniu postępowania wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

E. K. uzyskiwała niewielkie dochody, poniżej minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od czerwca 2014 r. otrzymuje zasiłek przedemerytalny, który został zajęty przez komornika. Nigdy nie zgromadziła żadnego majątku.

Dowody:

Zeznanie świadka E. K. – k. 75-76

Postanowienie z dnia 4 grudnia 2010 r. – k. 36 akt Km 125/10

Dnia 22 września 2008 r. E. K. jako kredytobiorca zawarła z (...) Bank spółką akcyjną we W. umowę kredytu opiewającą na kwotę 8.166,83 zł na okres 60 miesięcy. Dnia 22 listopada 2010 r. wierzytelności przeciwko dłużnicze wynikające z tej umowy zostały przeniesione na (...) spółkę akcyjną we W.. Pozwem z dnia 19 września 2012 r. w elektronicznym postępowaniu upominawczym spółka ta domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej E. K. kwoty 9.033,86 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 7.603,63 zł od dnia 22 listopada 2010 r. i od kwoty 1.430,23 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nakazem zapłaty z dnia 5 października 2012 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie nakazał pozwanej zapłatę stronie powodowej wskazanej kwoty wraz z odsetkami oraz kosztami procesu w kwocie 1.313 zł. Nakaz ten nie został zaskarżony, a postanowieniem z dnia 26 listopada 2012 r. zaopatrzone go w klauzulę wykonalności. Na podstawie tego tytułu wykonawczego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Grudziądzu prowadzi od dnia 25 października 2013 r. przeciwko dłużnicze postępowanie egzekucyjne. Od 13 maja 2014 r. egzekucja prowadzona jest skutecznie ze świadczenia przedemerytalnego dłużniczki. Kwoty wypłacane wierzycielowi wynoszą ok. 100-200 zł miesięcznie. W egzekucji uczestniczą również wierzyciele Prokura Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty i EasyDebt Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty. Procentowy udział strony powodowej w sumie uzyskiwanej z egzekucji wynosi ok. 67%.

Dowody:

Umowa kredytu – k. 10-12

Pismo z dnia 22 listopada 2010 r. – k. 13

Wydruk pozwu – k. 16-17

Wydruk nakazu zapłaty – k. 18

Wydruk postanowienia z dnia 26 listopada 2012 r. – k. 20

Wniosek o wszczęcie egzekucji – k. 1 akt Km 6/13

Karta rozliczeniowa – akta Km 6/13

Postanowienie z dnia 1 sierpnia 2016 r. – k. 127 akt Km 6/13

Na wniosek (...) spółki akcyjnej we W. Sąd Rejonowy w Grudziądzu postanowieniem z dnia 12 września 2013 r. wydanym w sprawie I Co 2012/13 nakazał dłużnicze E. K. złożenie wykazu majątku i przyrzeczenia. W złożonym wykazie majątku z dnia 12 września 2013 r. dłużniczka podała, że jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku i nie posiada żadnego majątku.

Dowody:

Postanowienie z dnia 12 września 2013 r. – k. 21, k. 26 akt I Co 2012/13

Wykaz majątku – k. 22-23, k. 27-28 akt I Co 2012/13

Dnia 15 lutego 2012 r. zmarła matka dłużniczki E. J. K.. Postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2012 r. wydanym w sprawie I Ns 252/12 Sąd Rejonowy w Grudziądzu stwierdził, że spadek po niej nabyli: mąż spadkodawczyni W. K. oraz dzieci spadkodawczyni E. K. i J. C., każde z nich w 1/3 części spadku.

Dowód:

Postanowienie z dnia 4 kwietnia 2012 r. – k. 28

Małżonkowie E. K. i W. K. byli właścicielami lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość o numerze 48, położonego w budynku nr (...) przy ul. (...) w G., dla którego Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr (...), wraz z udziałem wynoszącym (...) w nieruchomości wspólnej, stanowiącej prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą, nr (...). Opisane prawo było składnikiem majątku wspólnego.

Dowód:

Wydruk z księgi wieczystej (...) – k. 29-34

Dnia 1 czerwca 2012 r. W. K., J. C. i E. K. skierowali do Sądu Rejonowego w Grudziądzu zgodny wniosek o dział spadku po J. K.. We wniosku zamieszczono oświadczenie następującej treści: „zgodnie oświadczamy, iż naszą wolą jest aby jedynym spadkobiercą był W. K. i nie żądamy spłaty”. W toku postępowania wniosek został rozszerzony o podział majątku wspólnego J. K. i W. K.. Na rozprawie dnia 1 sierpnia 2012 r. wnioskodawcy podtrzymali żądanie przyznania lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w G. W. K. bez spłat na rzecz E. K. i J. C..

Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2012 r. wydanym w sprawie I Ns 735/12 Sąd Rejonowy w Grudziądzu stwierdził, że w skład majątku wspólnego W. K. i J. K. wchodzi lokal mieszkalny stanowiący odrębną nieruchomość o numerze 48, położony w budynku nr (...) przy ul. (...) w G., dla którego Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), wraz z udziałem wynoszącym (...) w nieruchomości wspólnej, stanowiącej prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą (...), o wartości 40.000 zł, natomiast w skład spadku po J. K. wchodzi udział wynoszący 1/2 (jedna druga) w opisanym lokalu mieszkalnym, to jest majątek o wartości 20.000 zł. Uwzględniając zgodny wniosek Sąd dokonał podziału majątku wspólnego W. K. i J. K. oraz działu spadku po J. K. w ten sposób, że prawo własności wskazanego lokalu mieszkalnego przyznał na wyłączną własność W. K., bez obowiązku spłat na rzecz J. C. i E. K.. Postanowienie uprawomocniło się dnia 23 sierpnia 2012 r.

Dowody:

Wniosek – k. 2 akt sprawy I Ns 735/12

Protokół rozprawy z dnia 1 sierpnia 2012 r. – k. 19 akt sprawy I Ns 735/12

Postanowienie z dnia 1 sierpnia 2012 r. – k. 20-21 akt sprawy I Ns 735/12

W. K. ma 94 lata. Pozwany nie wiedział o długach córki. Utrzymuje się z emerytury w kwocie 1.800 zł, którą w całości przeznacza na bieżące utrzymanie.

Dowód:

Zeżnanie pozwanego przesłuchanego w charakterze strony – k. 76

Sąd zważył, co następuje:

Wiarygodność dokumentów nie była kwestionowana przez strony, a Sąd nie znalazł podstaw do jej podważenia.

Sąd generalnie podzielił zeznanie świadka E. K., gdyż było spójne, logiczne i zgodne z pozostałymi dowodowymi. Na walor wiarygodności nie zasługiwało jedynie twierdzenie świadka, że postępowania egzekucyjne przeciwko niej były wszczęte dopiero po śmierci matki świadka, gdyż jedno z tych postępowania toczyło się już w 2010 r.

i zostało umorzone ze względu na bezskuteczność egzekucji postanowieniem z dnia 4 grudnia 2010 r. (sprawa Km 125/10 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w G. D. L.).

Za wiarygodne Sąd uznał zeznanie pozwanego, gdyż jest spójne, logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. W myśl art. 527 § 2 k.c., czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jak stanowi art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Czynnością zaskarżoną skargą pauliańską w niniejszej sprawie jest zgodny wniosek uczestników postępowania o podział majątku wspólnego J. K. i W. K. oraz o dział spadku po J. K. zgłoszony w sprawie Sądu Rejonowego w Grudziądzu toczącej się pod sygnaturą akt I Ns 735/12. Uwzględniając ten wniosek Sąd przyznał pozwanemu prawo własności lokalu przy ul. (...)

w G. bez spłaty m.in. dla E. K.. Za dopuszczalnością zaskarżenia opisanej czynności procesowej skargą pauliańską opowiedział się Sąd Najwyższy wprost

w uchwale z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZP 41/10 (OSNC 2011, nr 1, poz. 5), a następnie podtrzymał ten pogląd w uchwale z dnia 8 października 2015 r., III CZP 56/15 (B. (...),

nr 10, s. 6). Sąd w niniejszym składzie podziela przytoczone stanowisko i przywołane dla jego uzasadnienia argumenty.

Z dokonanych ustaleń faktycznych wynika w sposób jednoznaczny, że zgoda dłużniczki E. K. na przyznanie ojcu w całości prawa do lokalu objętego postępowaniem działowym bez spłaty na jej rzeczy była czynnością prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli. Jeszcze za życia matki J. K. dłużniczka zaciągnęła zobowiązania w wysokości przekraczającej jej możliwości spłaty, przy czym – wbrew zeznaniu dłużniczki – już w tym okresie toczyły się przeciwko niej bezskuteczne postępowania egzekucyjne. Jednocześnie dłużniczka nigdy nie dysponowała majątkiem przedstawiającym realną wartość, o czym świadczą jej zeznania i złożony w 2013 r. wykaz majątku. W tym stanie rzeczy nabyty w drodze dziedziczenia udział wynoszący 1/6

we współwłasności odrębnego lokalu przy ul. (...) w G. stanowił jedyny składnik majątkowy, z którego mogło dojść do zaspokojenia wierzycieli. Wyzbycie się tego składnika bez uzyskania ekwiwalentu, które nastąpiło na zgodny wniosek zgłoszony

w postępowaniu działowym, pogłębiło stan niewypłacalności dłużniczki. Oceny tej nie zmieniają podniesione przez pozwanego zarzuty. Po pierwsze, udział we współwłasności lokalu jest zbywalnym prawem majątkowym, które może podlegać egzekucji. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje kwestia realnych możliwości sprzedaży tego udziału w drodze licytacji. Twierdzenie pozwanego, że do sprzedaży takiej nie doszłoby z uwagi na brak chętnych nie zostało poparte żadnymi dowodami i pozostaje w sferze hipotez. Pozwany nie dostrzega również tego, że pokrzywdzenie wierzyciela nie przejawiało się tylko w wyzbyciu udziału we współwłasności mieszkania, ale w nieuzyskaniu w zamian żadnego ekwiwalentu. Stan pokrzywdzenia nie wystąpiłby, gdyby w wyniku działu do majątku dłużniczki weszła wierzytelność o spłatę w wysokości wartości rynkowej przysługującego jej wcześniej udziału

we współwłasności. Po wtóre, w czasie trwania postępowania działowego istniał stan niewypłacalności dłużniczki wyrażający się nieuzyskiwaniem przez nią dochodów podlegających zajęciu ani nieposiadaniem żadnego majątku, oprócz udziału

we współwłasności mieszkania przy ul. (...) w G.. Późniejsza zmiana tej sytuacji nie wpływa na zasadność skargi pauliańskiej, a przy tym należy zauważyć,

że prowadzone przeciwko dłużniczce postępowanie egzekucyjne wykazuje jedynie częściową skuteczność, a kwoty uzyskiwane przez wierzyciela z zajętego świadczenia przedemerytalne są na tyle niskie, że nie rokują zaspokojenia wierzyciela w przewidywalnej przyszłości.

Nie ulega również wątpliwości, że dłużniczka występując ze zgodnym wnioskiem w postępowaniu działowym działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Zdawała sobie bowiem sprawę ze swojej sytuacji majątkowej, a w szczególności z tego, że nabyty w drodze dziedziczenia udział we współwłasności mieszkania jest jedynym składnikiem jej majątku przedstawiającym realną wartość. Przepisy regulujące skargę pauliańską nie wymagają zaś, by dłużniczce towarzyszył zamiar pokrzywdzenia wierzyciela, a zatem również działanie dłużniczki z innych pobudek niż działanie na szkodę wierzyciela nie przekreśla możliwości udzielenia wierzycielowi ochrony.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostawało istnienie po stronie pozwanego świadomości działania dłużniczki – córki pozwanego z pokrzywdzeniem wierzyciela, gdyż uzyskanie przez pozwanego przysporzenia w postępowaniu działowym nastąpiło bezpłatnie.

Z podanych względów, na podstawie art. 527 k.c., powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości, o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Pozwany przegrał proces w całości, co mogło uzasadnić obciążenie go całością kosztów procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. W rozpoznawanej sprawie wystąpił jednak szczególnie uzasadniony wypadek przemawiający za odstąpieniem od takiego obciążenia. Po pierwsze, pozwany jest bowiem osobą w bardzo zaawansowanym wieku (94 lata), a uzyskiwane przez niego dochody są w całości przeznaczane na bieżące utrzymanie. Po drugie, pozwany nie miał świadomości, że wystąpienie ze zgodnym wnioskiem w postępowaniu działowym wiąże się z pokrzywdzeniem strony powodowej jako wierzyciela córki pozwanego. Co więcej, pozwany nie miał również świadomości trudności finansowych jego córki wynikających z zaciągnięcia długów w wysokości przekraczającej jej możliwości regulowania zobowiązań. Po trzecie, przed wytoczeniem powództwa strona powodowa nie podjęła prób polubownego rozwiązania sporu, co dałoby pozwanemu czas na dokonanie oceny prawnej swojej sytuacji oraz na ewentualne skorzystanie z uprawnienia przewidzianego w art. 533 k.c., bez potrzeby wdawania się w spór sądowy. W tym stanie rzeczy obciążenie pozwanego kosztami procesu godziłoby w zasady słuszności.

O opłacie za pomoc prawną udzieloną pozwanemu z urzędu przez pełnomocnika będącego radcą prawnym orzeczono w punkcie III sentencji wyroku na podstawie § 4 ust. 2

i 3 w zw. z § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. poz. 1805). Przyznając opłatę w wysokości maksymalnej Sąd wziął pod uwagę duży stopień zawłości sprawy od strony prawnej

oraz właściwą koncentrację przez pełnomocnika materiału procesowego, co przyczyniło się do sprawnego wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy. Opłata została podwyższona o należny podatek od towarów i usług.